

แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*

Guidelines for Solving Forest Fire and Smog Problems in Mueang Paeng Subdistrict, Pai District, Mae Hong Son Province

ณัฐชนน วงศ์ธิมา และศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา

Natchanon Wongthima and Siripong Ladavalaya Na Ayuthya

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ประเทศไทย

Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: natchanon.4995@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) เสนอแนะ ขั้นตอน วิธีการดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ป่าในหมู่บ้านต่างๆของตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประชากรในพื้นที่ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 9 ราย กลุ่มที่ 2 ผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 8 ราย และกลุ่มที่ 3 แกนนำ ผู้ปฏิบัติงานด้านไฟป่า และผู้ปฏิบัติงานด้านไฟป่าในพื้นที่ จำนวน 15 ราย รวมทั้งหมด 32 ราย

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน พบว่า กระบวนการความร่วมมือในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ดำเนินการภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ร่วมกับแกนนำชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ ทำงานร่วมกันในการจัดการไฟป่าและหมอกควัน ปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันในพื้นที่ไม่ประสบความสำเร็จ ระบบราชการมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อน การขาดงบประมาณ การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชนและชาวบ้านมักขาดความชัดเจน การขาดการประสานงานกัน ความจำเป็นและความเป็นไปได้ใน

*ได้รับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 25 มีนาคม 2568; ตอปรับตีพิมพ์: 6 สิงหาคม 2568

Received: February 24, 2025; Revised: March 25, 2025; Accepted: August 6, 2025

การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน มีความเป็นไปได้สูงที่จะจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน

2. เสนอแนะ ขั้นตอน วิธีการดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า พบว่า ด้านวิธีการดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร โดยการคัดเลือกและแต่งตั้งแกนนำอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้าน จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายอาสาสมัครไฟป่า จากการศึกษาได้แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน โดยการจัดตั้งหน่วยเฝ้าระวังไฟป่าในแต่ละหมู่บ้าน อบรมอาสาสมัคร สนับสนุนอุปกรณ์ดับไฟป่าและงบประมาณ ใช้เทคโนโลยีติดตามสถานการณ์ไฟป่า สร้างความเข้าใจในชุมชนและการสื่อสารติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่า; หมอกควัน; การบูรณาความร่วมมือ

Abstract

This research aims to 1) to study the guidelines for solving forest fire and smog problems in Muang Pang Subdistrict, Pai District, Mae Hong Son Province, 2) to suggest steps and methods for creating a volunteer network to prevent and solve forest fire problems in forest areas in various villages of Muang Pang Subdistrict, Pai District, Mae Hong Son Province. This qualitative research employs in-depth interviews with purposively selected key informants, including 32 individuals from three groups: (1) nine government officials, (2) eight village leaders, and (3) fifteen core and operational forest fire personnel.

The research results found that:

1. The key approach to addressing forest fire and haze issues involves collaborative efforts between government agencies, local leaders, and community members. However, bureaucratic complexity, budget constraints, unclear communication, and lack of coordination hinder effective prevention and mitigation. Despite these challenges, establishing a volunteer network for forest fire prevention and control is highly feasible.

2. Regarding the proposed procedures, the study suggests selecting and appointing volunteer leaders in each village, forming a network, and establishing local fire watch units. Additional measures include training volunteers, providing firefighting equipment and budgetary support, utilizing technology for fire monitoring, fostering community

awareness, and maintaining continuous evaluation and communication.

Keywords: Guidelines for Solving Forest Fire Problems; Haze; Integration of Cooperation

1. บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าต่อมนุษย์มากมาย เป็นแหล่งกำเนิดของปัจจัยที่ใช้ในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร ยารักษาโรค และอื่นๆ นอกจากนี้ ป่ายังเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งมีชีวิตมากมาย ทั้งสัตว์ป่าและพรรณพืช อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของชุมชน ทำให้ความต้องการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร การอยู่อาศัย และการอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้จำนวนมากถูกทำลายหรือแปรสภาพให้เสื่อมโทรมลง หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ทรัพยากรป่าไม้เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วคือไฟป่า ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้น ไฟป่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า และสิ่งมีชีวิตเล็กๆ ในป่า รวมถึงมีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และวิกฤตหมอกควันมลพิษทางอากาศที่ส่งผลต่อสุขภาพของมนุษย์เราเอง

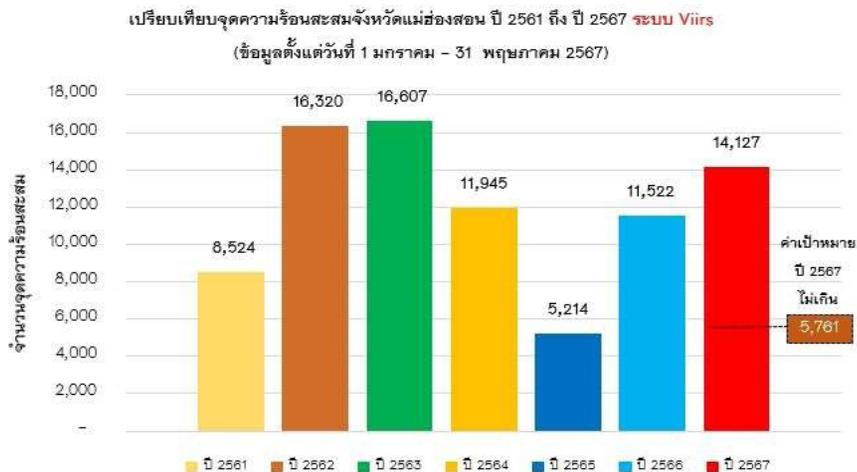
ไฟป่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในประเทศไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ไฟป่าสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ทั้งธรรมชาติและมนุษย์ ซึ่งรวมถึงการเผาเพื่อการเกษตร การล่าสัตว์ และการขยายพื้นที่เกษตรกรรม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาไฟป่าอย่างหนักหน่วง โดยเฉพาะในภาคเหนือ (กิตติศักดิ์ กรีบกำไร และคณะ, 2566) นอกจากนี้ ไฟปายังส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพ จากสถานการณ์วิกฤตหมอกควันมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM10) และฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM2.5) ที่เป็นปัญหาต่อเนื่องในภาคเหนือ จากข้อมูลปี 2567 พบว่า มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาด้วยผลกระทบจาก PM2.5 จำนวน 30,339 ราย ซึ่งมากกว่าช่วงเดียวกันของปีก่อนถึง 1 เท่าตัว ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการโรคภูมิแพ้กำเริบ เยื่อจมูกอักเสบ โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน เยื่อตาอักเสบ โรคหืด เลือดกำเดาไหล และโรคถุงลมโป่งพอง มีผลต่อโรคระบบหัวใจและหลอดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง โรคภูมิเลือดอุดตันในปอดเฉียบพลัน และโรคถุงลมโป่งพอง (บรรณกิจ โลจนาภิวัฒน์, 2567)

สถานการณ์ไฟป่าและหมอกควันในภาคเหนือของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2567 พบว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นหนึ่งในจังหวัดที่เกิดไฟป่ามากเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ รองจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดน่าน ตามลำดับ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) ดังปรากฏรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบจุดความร้อนสะสม 17 จังหวัดภาคเหนือ จากดาวเทียมระบบ VIIRS ปี พ.ศ. 2566 - 2567

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้วิเคราะห์สาเหตุหลักของการเกิดการไฟป่าและจุดความร้อนสะสมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในช่วงปี พ.ศ. 2561-2567 ว่าเกิดจากการเผาเพื่อหาของป่า การเผาเพื่อการเกษตร การเผาเพื่อถนอมถนอม การเผาเพื่อลดการสะสมของเชื้อเพลิง นอกจากนี้ แนวเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านยังพบการเผาซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เพลิงลุกลามจากพื้นที่ข้างเคียงทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ดังปรากฏจุดความร้อนสะสมที่เพิ่มขึ้น (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2567) ดังรายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงการเกิดจุดความร้อนสะสมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2561-2567

อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสภาพพื้นที่ป่า มีทั้งป่าชนิดไม้ผลัดใบ ได้แก่ ป่าดงดิบชื้น ป่าดงดิบเขา และป่าสน และป่าชนิดผลัดใบ การจัดการดูแลป่าไม้ในอำเภอป่า มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักอยู่ 5 หน่วยงานคือ 1) ป่าสงวนแห่งชาติ 2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์แม่เลาแม่สะ 3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำป่า 4) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าลุ่มน้ำป่าฝ่งซ้าย 5) อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง การกิจและพื้นที่รับผิดชอบแก่ชุดปฏิบัติการทุกชุดปฏิบัติการ โดยมีแนวทางการปฏิบัติการตาม 8 มาตรการหลัก ได้แก่ 1) มาตรการประชาสัมพันธ์ เน้นประชาสัมพันธ์เชิงรุก และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ 2) มาตรการบริหารจัดการเชื้อเพลิงในพื้นที่ 3) มาตรการลาดตระเวน เฝ้าระวัง และดับไฟ 4) มาตรการเผชิญเหตุ ในสถานการณ์วิกฤติรุนแรง 5) มาตรการลดฝุ่นละอองในพื้นที่เขตเมือง 6) มาตรการดูแลสุขภาพของประชาชน 7) มาตรการบังคับใช้กฎหมาย 8) มาตรการสร้างความยั่งยืน (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2567)

แนวโน้มการเกิดไฟป่าที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก และความล้มเหลวในการป้องกันแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ อำเภอป่า ซึ่งอาจมาสาเหตุมาจาก ในช่วงฤดูแล้งมีการเผาป่าเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร การล่าสัตว์หาของป่า เช่น ผักหวาน เห็ด การเผาป่า นอกจากจะก่อให้เกิดไฟป่าแล้วยังสร้างหมอกควันที่แพร่กระจายไปทั่วบริเวณ ส่งผลให้คุณภาพอากาศลดลงอย่างมาก ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพของประชาชน และเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างรุนแรง จากสภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับผิดชอบในพื้นที่ โดยการศึกษาจะทำการศึกษาเฉพาะในพื้นที่ตำบลเมืองแปง ที่พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2566 และ พ.ศ. 2567 มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนจุดความร้อนสูงที่สุดอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนจุดความร้อนเพิ่มขึ้นจาก 272 จุดในปี พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นเป็น 641 จุดในปี พ.ศ. 2566 และ 995 จุดในปี พ.ศ. 2567

ดังนั้นผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เพื่อเสนอแนะ ขั้นตอนวิธีการดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ป่าในหมู่บ้านต่างๆ ของตำบลเมืองแปง อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ร่วมมือกันป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าและลดจำนวนจุดความร้อนลดลงในพื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อเสนอแนะ ขั้นตอน วิธีการดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครการป้องกันและแก้ไข

ปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ป่าในหมู่บ้านต่างๆของตำบลเมืองแปง อำเภอบางยี่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) โดยกำหนดคำถาม ปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยจะได้กำหนดประเด็นคำถามหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและได้คำตอบของงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 9 ราย กลุ่มที่ 2 ผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 8 ราย และกลุ่มที่ 3 แกนนำผู้ปฏิบัติงานด้านไฟฟ้า และผู้ปฏิบัติงานด้านไฟฟ้าในพื้นที่ จำนวน 15 ราย รวมทั้งหมด 32 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ซึ่งพัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ กระบวนการของความร่วมมือ (Process of Collaboration) (Thomson & Perry, 2006) ปัจจัยที่นำไปสู่ความร่วมมือ (Bryson, 2011) การบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วน (Collaborative governance) (Kooiman, 2010) แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ (Net-working) โดยลักษณะการสัมภาษณ์มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอน ในการเก็บข้อมูล กำหนดวันสัมภาษณ์อย่างชัดเจนและแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า และผู้วิจัยจะสัมภาษณ์บันทึกรายละเอียดต่างๆ การสัมภาษณ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลจะมีการบันทึกเสียง และบันทึกลงสมุดของผู้วิจัยเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัย แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอบางยี่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอบางยี่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านกระบวนการความร่วมมือในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันของ ส่วนงานภาครัฐ แกนนำชาวบ้าน ชุมชน ผู้นำท้องที่ และประชาชน ในพื้นที่ตำบลเมืองแปง อำเภอบางยี่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในช่วง พ.ศ. 2564-2567 และปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันในพื้นที่ดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จ ในพื้นที่ที่มีการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอก

ควันโดยการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ร่วมกับแกนนำชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ และควรเพิ่มการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ให้กับอาสาสมัครดับไฟป่า อีกทั้งการทำงานร่วมกันในการจัดการไฟป่าและหมอกควันในพื้นที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่ครอบคลุมหลายภาคส่วน โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทและความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน มีการพูดคุยการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้นำชุมชน และแกนนำชาวบ้านในการจัดการไฟป่าและหมอกควัน สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับปัญหา ผลกระทบ และแนวทางแก้ไข โดยการสร้างความเข้าใจและรับรู้ร่วมกัน มีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันที่ได้ทำร่วมกัน โดยชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างตัวแทนจากภาครัฐ ภาคประชาชน ผู้นำชุมชน และแกนนำชาวบ้านในบางพื้นที่ และยังมีผลการประเมินผลการทำงานเกี่ยวกับปัญหาไฟป่าและหมอกควัน โดยมีการพูดคุยกันมีการกำหนดช่วงเวลาการเผา แต่พบว่ามีการลักลอบเผานอกเวลาที่กำหนด การจัดทำแนวกันไฟบางจุดยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยง และกำลังคนไม่เพียงพอในการลาดตระเวนตรวจสอบ การนำผลการประเมินมาสู่การเจรจาและสร้างข้อตกลงใหม่หลังจากประเมินผลการทำงาน และปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันในพื้นที่ไม่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ระบบราชการ หน่วยงาน และองค์กร เนื่องจากระบบราชการมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อน ทำให้การสั่งการและการตอบสนองล่าช้า การขออนุมัติทรัพยากรหรือการดำเนินโครงการต้องผ่านหลายขั้นตอน ทำให้ขาดความยืดหยุ่นในการจัดการปัญหา อีกทั้งเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอและตำบลมักมีจำนวนน้อย ทำให้การปฏิบัติงานครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดเป็นไปได้ยาก การขาดงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์ การฝึกอบรม และการสนับสนุนอาสาสมัครในชุมชน นอกจากนี้การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด อำเภอ กับผู้นำชุมชนและชาวบ้านมักขาดความชัดเจน การขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพจากผู้บริหาร เจ้าหน้าที่อำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแกนนำชาวบ้าน อีกทั้งผู้นำในระดับท้องถิ่นอาจไม่มีอำนาจต่อรองที่เพียงพอ หรือไม่ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย และด้านความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ที่ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน และชาวบ้านในหมู่บ้านต่างๆของตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อร่วมมือกันป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าและลดจำนวนจุดความร้อนในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นด้วยกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการปัญหาไฟป่าและหมอกควันที่ให้ชุมชนเป็นแกนหลัก เพราะปัญหาไฟป่าและหมอกควันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซากทุกปี และชุมชนเองเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง การให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดการปัญหานี้จะช่วยให้เกิดการแก้ไขอย่างตรงจุดและยั่งยืน การจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในทุกหมู่บ้านมีความจำเป็น เพราะชุมชนมีความเข้าใจพื้นที่ของตนเองดีที่สุด เส้นทางไฟป่า และพฤติกรรมการใช้ไฟในพื้นที่ของตนเอง ทำให้สามารถเฝ้าระวังและ

จัดการไฟฟ้าได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน และมีความเป็นไปได้สูงที่จะจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เนื่องจากหลายปัจจัยสนับสนุนให้แนวทางนี้สามารถเกิดขึ้นและดำเนินการได้จริง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแกนนำชุมชนให้ความสนใจและตระหนักถึงปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันอยู่แล้ว หลายหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันอยู่แล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นเครือข่ายอาสาสมัครได้ ไฟฟ้าและหมอกควัน และควรมีการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้าน เนื่องจากแนวทางนี้จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลป่าไม้และป้องกันปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแกนนำชุมชนเป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่ของตนเองดีที่สุด สามารถเฝ้าระวังและเข้าจัดการไฟฟ้าได้อย่างรวดเร็ว การให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร จะช่วยสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งและช่วยให้การป้องกันไฟฟ้าเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ขั้นตอน วิธีการดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันในพื้นที่ป่าในหมู่บ้านต่างๆของตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจน รูปแบบการทำงานของเครือข่ายร่วมกับภาคส่วนต่างๆ โดยการคัดเลือกและแต่งตั้งแกนนำอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้าน และจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายอาสาสมัครการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันโดยให้ชาวบ้านมีบทบาทในการกำหนดแนวทางดำเนินงาน ฝึกอบรมอาสาสมัครเกี่ยวกับเทคนิคการดับไฟฟ้า การใช้เครื่องมือ และมาตรการป้องกัน ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดไฟฟ้า จัดเตรียมอุปกรณ์ดับไฟฟ้า เช่น เครื่องพ่นน้ำ ถังน้ำ และเครื่องมือต่างๆ การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้า กำหนดมาตรการเฝ้าระวัง เช่น การลาดตระเวน การแจ้งเตือนภัย และการจัดตั้งจุดเฝ้าระวังไฟฟ้า วางแผนการรับมือในกรณีเกิดไฟฟ้า รวมถึงการกำหนดเส้นทางอพยพและวิธีการดับไฟที่เหมาะสม และการติดตามผลและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน ประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายอาสาสมัครเป็นระยะ มีการกำหนดบทบาท หน้าที่หรือภารกิจ กิจกรรม ที่แต่ละฝ่ายต้องความรับผิดชอบ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ระหว่างกัน การสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือ งบประมาณ ข้อเสนอแนะการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้า คือการสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องควรมีการชักชวนให้ภาคส่วนต่างๆ ให้เข้าร่วมเป็นเครือข่าย จัดเวทีพบปะพูดคุย เป็นกันเองเพื่อให้แต่ละภาคส่วนได้ทำความรู้จักและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ 1) เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน แกนนำชาวบ้าน และประชาชนในพื้นที่ จัดทำข้อตกลงชุมชนในการควบคุมการเผา และกำหนดช่วงเวลาการเผาที่ปลอดภัย จัดตั้งหน่วยเฝ้าระวังไฟฟ้าในแต่ละหมู่บ้าน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาครัฐ

ภาคประชาชน และผู้นำชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 2) พัฒนาศักยภาพและสนับสนุนทรัพยากร โดยการจัดอบรมอาสาสมัครดับไฟป่าให้มีความรู้ด้านเทคนิคการดับไฟและการใช้เครื่องมืออย่างถูกต้อง การสนับสนุนอุปกรณ์ดับไฟป่า เช่น เครื่องพ่นน้ำ ถังน้ำ เครื่องเป่าลม และอุปกรณ์ป้องกันอันตราย และการจัดหางบประมาณเพิ่มเติมสำหรับกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า 3) เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมและเฝ้าระวัง โดยการกำหนดแผนลาดตระเวนและเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงไฟป่าตลอดช่วงฤดูแล้ง ใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบแจ้งเตือนและแผนที่ดาวเทียม เพื่อติดตามสถานการณ์ไฟป่า การดำเนินมาตรการป้องกัน เช่น การจัดทำแนวกันไฟให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยง และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเสี่ยงและมาตรการป้องกันให้ประชาชนรับทราบ 4) การออกมาตรการทางสังคม เช่น การแจ้งเตือนและลงโทษผู้ลักลอบเผา การสนับสนุนให้มีข้อตกลงชุมชนแทนมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดเกินไป การส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันตรวจสอบและแจ้งเบาะแสการเผาที่ผิดกฎหมาย 5) การสร้างความเข้าใจในชุมชนและการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของไฟป่าและหมอกควันต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง การใช้สื่อท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชน โซเชียลมีเดีย และแผ่นพับ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟป่า 6) การติดตามและประเมินผลมาตรการที่ดำเนินการเป็นระยะ โดยนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และการจัดประชุมสรุปบทเรียนและกำหนดแนวทางใหม่ร่วมกันหลังจากสิ้นสุดฤดูไฟป่าแต่ละปี

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอบางยี่รงค์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในด้านกระบวนการความร่วมมือในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันของแกนนำภาครัฐแกนนำชาวบ้าน ชุมชน ในพื้นที่ตำบลเมืองแปง มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชน โดยมีมาตรการ เช่น ข้อตกลงควบคุมการเผา กำหนดช่วงเวลาเผาที่ปลอดภัย จัดตั้งหน่วยเฝ้าระวัง และแลกเปลี่ยนข้อมูล อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหากลักลอบเผาและข้อจำกัดด้านกำลังคนและพื้นที่กันไฟ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีของ Wood & Gray (1991) กล่าวว่า ความร่วมมือเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เดียวกัน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผล ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ความสำเร็จของความร่วมมือมาจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการดำเนินกิจกรรม มีการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล แก้ไขปัญหาาร่วมกัน และตัดสินใจร่วมกัน อีกทั้ง

สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี ของศุภชัย ยาวะประภาษ และ ปิยากร หวังมหาพร (2555) พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะพันธมิตร การเรียนรู้ร่วมกัน และการหาข้อตกลงร่วมกัน โดยข้อตกลงนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมานฉันท์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา ปัญญาวงศ์ (2567) พบว่า กระบวนการสร้างความร่วมมือ มีการเจรจาต่อรอง ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดทำเป็นบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างกัน มีการสร้างภาวะผู้นำให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกกลุ่มและประเมินผลการดำเนินงาน

ส่วนด้านปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันในพื้นที่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ระบบราชการที่ซับซ้อน ทำให้การสั่งการล่าช้า งบประมาณและกำลังคนไม่เพียงพอ เกษตรกรยังคงใช้การเผาเป็นวิธีหลักในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก และขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา ปัญญาคำ และคณะ (2564, หน้า 407–446) พบว่า การจัดการปัญหาที่ไม่สำเร็จ เกิดจากหลายปัจจัย เช่นนโยบายของรัฐ การผูกขาดอำนาจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้และที่ดินไว้กับรัฐ การห้ามเผาในพื้นที่เกษตรทำให้เกษตรกรต้องแอบเผาในที่อื่น ซึ่งส่งผลให้เกิดการลุกลามของไฟป่าอย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมานทอง ชีพทองสุข (2565) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคหลักๆในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน ในพื้นที่ คือ การที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควัน รวมถึงการเข้าไปมีส่วนของประชาชนที่ยังไม่มากพอ และการขาดแคลนงบประมาณสำหรับการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันในพื้นที่

ผลการศึกษาเพื่อเสนอแนะ ขั้นตอน วิธีการดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร การ ป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ป่าในหมู่บ้านต่างๆของตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครที่รวมผู้นำชุมชนและชาวบ้านเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เนื่องจากชุมชนเข้าใจพื้นที่ของตนเองดีที่สุด ทำให้สามารถเฝ้าระวังและจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางจะช่วยให้การแก้ไขปัญหายั่งยืนและตรงจุด ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และภาครัฐจึงมีความจำเป็นในการป้องกันไฟป่าและลดหมอกควันอย่างต่อเนื่อง ด้านการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันไฟป่ามีความจำเป็น โดยเริ่มจากการคัดเลือกแกนนำในแต่ละหมู่บ้าน จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร และฝึกอบรมด้านการดับไฟป่าและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเตรียมอุปกรณ์และวางแผนเฝ้าระวัง รวมถึงกำหนดแนวทางรับมือเมื่อเกิดไฟป่า นอกจากนี้ ต้องมีการติดตามผลและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเครือข่าย ข้อเสนอแนะสำคัญคือการสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การป้องกันไฟป่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ด้านแนวทางแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยจัดตั้งเครือข่าย

อาสาสมัครดับไฟป่า อบรมความรู้ด้านเทคนิคการดับไฟ และจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม วางแผนลาดตระเวนและเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยง ส่งเสริมการแจ้งเบาะแสการเผาที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Paul Starkey (1997) กล่าวว่า เครือข่ายคือกลุ่มของคนหรือองค์กรที่มีความสมัครใจในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลหรือทำกิจกรรมร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีของ O'Toole, & Meier (2004, pp. 681-693) กล่าวว่า การทำงานในลักษณะเครือข่ายคือการที่หน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจการสาธารณะให้สำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา ปัญญาวงศ์ (2567) พบว่า ภาคส่วนที่ร่วมเป็นเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่า ประกอบด้วย อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน และชาวบ้านในพื้นที่ที่เข้าเป็นอาสาสมัคร โดยการทำงานร่วมกับส่วนงานภาครัฐ มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ ภารกิจ กิจกรรมที่แต่ละฝ่ายต้องรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของสรุทธิ สื่อเศรษฐสิทธิ์ (2564) พบว่า แนวทางการสร้างความร่วมมือในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการปัญหาไฟป่าและหมอกควันโดยให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดการปัญหาในพื้นที่ของตนเอง โดยที่ภาครัฐเป็นส่วนสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และองค์ความรู้ให้กับชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมานทอง ชีพสุกใส (2565) พบว่า การดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่า โดยการสนับสนุนและประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ และสร้างความตระหนักรู้และความร่วมมือจากประชาชน การจัดตั้งจุดตรวจเฝ้าระวังไฟป่า และการใช้เครื่องบินลาดตระเวนและดับไฟป่าในพื้นที่ที่เข้าถึงยาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา ปัญญาวงศ์ (2567) พบว่า หน่วยงานภาครัฐ ได้มีการรับรู้รับทราบถึงปัญหา และรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนมีการเพิ่มบทบาทให้แก่ กำนัน แกนนำ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านไฟป่า และอาสาสมัครในพื้นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณพล พรหมโย (2563) พบว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ข้อตกลงร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการประเมินผลร่วมกัน ให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสายชล สง่าศรี, จีรศักดิ์ ปันลัม และสมจันท์ ศรีปรัชยานนท์ (2565, หน้า 70-84) พบว่า รูปแบบการจัดการปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชน การเฝ้าระวังและดูแลเพื่อป้องกันไฟป่าและหมอกควัน และการสร้างพื้นที่ให้อุดมสมบูรณ์หรือการเตือนภัยไฟป่าด้วยระบบสัญญาณตรวจจับความร้อน Hotspot เพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ กลุ่มจิตอาสา ภาควิชาที่ได้รับบริเวณที่เกิดไฟไหม้หรือหมอกควัน เพื่อหน่วยงานจะได้เข้าไปยับยั้งไฟป่าและหมอกควันได้ทันถ่วงที

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการกำหนดกฎ ข้อบังคับ และการลงโทษแก่ชุมชนให้ชัดเจน โดยจะต้องให้ทุกคนได้รับรู้รับทราบถึงข้อกำหนดหรือบัญญัติต่างๆ ที่ได้ทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในพื้นที่

1.2 ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครในการป้องกันไฟฟ้าของทุกภาคส่วนร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ เพื่อเกิดการมีส่วนร่วมและบทบาทหน้าที่ ในการวางแผนการดำเนินงานในแต่ละชุมชนสร้างการยอมรับและเต็มใจในการมีส่วนร่วม

1.3 ควรมีรูปแบบหรือกิจกรรมในการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและผลกระทบต่อชุมชน ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าหมอกควันต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การแก้ไขปัญหานี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัคร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน และชาวบ้าน จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเฝ้าระวังและจัดการไฟฟ้า แนวทางแก้ไขที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างความร่วมมือ พัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร สนับสนุนทรัพยากรเพิ่มประสิทธิภาพระบบเฝ้าระวัง ให้ความรู้แก่ประชาชน และใช้เทคโนโลยีในการแจ้งเตือนและจัดการปัญหา หากดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ก็จะลดลงและนำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). *ไทยจุดความร้อนสูงเกิน 3 พันจุด*. เข้าถึงได้จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/news/8626-3-17.html>

กิตติศักดิ์ กรีบกำไร, ดาวิกา หวังผล, ธัญชนก ฉิน้อมธรรม, พันธนันท์ กาศโอสถ, ภัทราวดี ตงเพ่ง, ศิริวรรณ สุรินทะ, กิตติกานต์ ปัญญาณวล, พิมพ์กานต์ คำจุมปู, กิรณา กิริยาภรณ์, & วิสุนัน สุยะกัน. (2566). *ส่องวิกฤตปัญหาฝุ่นควันภาคเหนือตอนบน ที่ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนมาอย่างยาวนาน*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipbs.or.th/thecitizen/node/75677.html>

บรรณกิจ โลงนาภิวัฒน์. (2567). *ปี 67 เชียงใหม่มีผู้ป่วยจาก PM2.5 แล้วกว่า 3 หมื่นราย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.benarnews.org/thai/news/th-air-pollution-patients-chiang-mai-03202024150824.html>.

บรรณกิจ โลงนาภิวัฒน์. (2567). *ปี 67 เชียงใหม่มีผู้ป่วยจาก PM2.5 แล้วกว่า 3 หมื่นราย*. *เบนาร์นิวส์*. เข้าถึงได้จาก <https://www.benarnews.org/thai/news/th-air-pollution-patients-chiang-mai-03202024150824.html>

- ปวีณา ปัญญาวงศ์. (2567). การดำเนินงานของเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มัทนา ปัญญาคำ และพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2564). พัฒนาการนโยบายไฟป่าและหมอกควัน: กรณีศึกษานโยบายไฟป่าและหมอกควัน จ.เชียงใหม่. *วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 10(1), 407-446. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/245770/167590>
- วิมานทอง ชีพสุโกไส. (2565). บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ไฟป่าหมอกควันในพื้นที่ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ และปิยากร หวังมหาพร. (2555). *นโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: จุดทอง
- สรุทธิ สื่อเศรษฐสิทธิ์. (2564). *แนวทางการสร้างความร่วมมือในการจัดการไฟป่าและหมอกควันระหว่างกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย มณฑลทหารบกที่ 38 กับหน่วยงานภาครัฐและชุมชน จังหวัดน่าน*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สายชล สง่าศรี, จีรศักดิ์ ปันลัม และสมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์. (2565). การจัดการปัญหาไฟป่าและหมอกควันตามหลักพุทธนิเวศวิทยาของหน่วยป้องกัน และพัฒนาป่าไม้ เกาะคา จังหวัดลำปาง. *วารสารปัญญา*, 29(1), 70-84. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/article/view/254323/172453>
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2567). *ข้อมูลประกอบการประชุมถอดบทเรียนป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
- อรรถพล พรหมโย. (2563). *แนวทางการจัดการไฟป่าของชุมชนตำบลก้อในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bryson, J. M. (2011). *Creating your strategic plan: A workbook for public and nonprofit organizations*. (3rd ed.). Jossey-Bass.
- Kooiman, J. (2010). Governance and governability. In S. P. Osborne (Ed.), *The new public governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. Routledge.

- O'Toole, L. J., & Meier, K. J. (2004). Desperately seeking Selznick: Cooptation and the dark side of public management in networks. *Public Administration Review*, 64(6), 681-693
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development, International Forum for Rural Transport and Development*. London.
- Thomson, A. M., & Perry, J. L. (2006). Collaboration processes: Inside the black box. *Public Administration Review*, 66(S1), 20-32. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00663.x>
- Wood, D. J., & Gray, B. (1991). Toward a comprehensive theory of collaboration. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 27(2), 139-162. <https://doi.org/10.1177/0021886391272001>

